

CENTER FOR
ANALYTICAL
RESEARCH &
EVALUATION

Erasmus+

Jean Monnet Modules

**« ХАЛЫҚТЫҢ ӨМІР СҮРУ САПАСЫ МЕН ҰЛТТЫҚ
ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ
МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ »**

**Халықаралық ғылыми-тәжірибелік
конференцияның
баяндамалар жинағы**

**Сборник докладов международной научно-
практической конференции**

**«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ
ВЫСОКОГО КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ И
НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»**

**Collection of reports of the international scientific
and practical conference**

**«STATE AUDIT IN ENSURING THE HIGH QUALITY OF
LIFE OF THE POPULATION AND NATIONAL
SECURITY»**

АСТАНА 2025

УДК 657.6
ББК 65.052
С23

С Сборник докладов международной научно- практической конференции «Государственный аудит в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности » = Collection of reports of the international scientific and practical conference «State audit in ensuring the high quality of life of the population and national security» = «Халықтың өмір сүру сапасы мен ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудит» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның баяндамалар жинағы. – Астана: - 359 б.

ISBN 978-601-385-061-0

Жинаққа мемлекеттік аудит органдары қызметкерлерінің, ғылыми қызметкерлердің, ғалым-экономистердің, қаржы саласы және мемлекеттік аудит мамандарының, профессор-оқытушылар құрамының және білім алушылардың халық өмірінің жоғары сапасын және ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудиттің өзекті мәселелері бойынша баяндамалары кірді

The collection includes reports of employees of state audit bodies, researchers, economists, specialists in the financial sector and state audit, faculty and students on topical issues of state audit in ensuring a high quality of life of the population and national security

В сборник вошли доклады работников органов государственного аудита, научных работников, ученых-экономистов, специалистов финансовой сферы и государственного аудита, профессорско-преподавательского состава и обучающихся по актуальным вопросам государственного аудита в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности

ISBN 978-601-385-061-0

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

СОДЕРЖАНИЕ

Секция 1. Роль органов государственного аудита в обеспечении высокого качества жизни населения и экономической безопасности	
Базарбай А.Б. , Әбдіқадыр А.Е. Міндетті аудит объектілеріндегі аудиттің экономикаға әсері	6
Байбозин Ж.Е. Қазақстан Республикасының экологиялық аудит жүйесінің қазіргі жағдайын талдау	11
Бияшьева Н.С. Совершенствование систем управления рисками в государственном аудите: проблемы и перспективы	16
Бияхмет А.А. Методологические подходы к аудиту эффективности бюджетного финансирования транспортной отрасли в казахстане	22
Жанабаева Т.М. Еңбек және жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік саясаттың тиімділігіне жүргізілген аудит нәтижелері	25
Маматаева Д. Аудит эффективности цифровизации налоговых систем в казахстане: проблемы и перспективы развития	31
Мәмшетов С.Ж. Агроөнеркәсіптік кешенге бөлінген бюджет қаражатын пайдаланудың тиімділік аудиті	36
Рапилбекова А.Г. Аудит эффективности реализации государственной политики в области здравоохранения	42
Талғаров Д.Д., Саржакова Ж.Р. Ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін бағалау	50
Тохтахметова М.А. Қазақстан азаматтарының қоғамдық мемлекеттік аудитке қатысуы	57
Секция 2. Современные аспекты развития государственного аудита в повышении эффективности государственного управления	
Абдрашов А. М. Международная практика поддержки экспортеров и оценка её эффективности	63
Ахмедия А. Қазақстандағы міндетті аудиттің маңыздылығы	66
Мырзабек Г.М. Алибай А.Д. Аудиторлық тәуекелдерді бағалау	69
Алибекова А.Б. Ерсайынова М. Сембиева Л.М. Foreign experience of environmentally oriented state audit	74
Аманжан С. А. Цифрлық экономикаға көшу кезіндегі мемлекеттік аудиттің әлеуетті мәселелері	80
Анетова А.Н. Мемлекеттік органдардағы бизнес-процестердің реинжинирингі: мемлекеттік аудиттің тиімділігіне әсері	86
Әлімбек Ә.Г. Оценка государственной инвестиционной политики Республики Казахстан на соответствие стратегическим документам планирования	90
Еспаев Е.М. Вопросы развития экологического аудита	98
Жумагалиев Е.Т. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласындағы тиімділік аудиті және инфрақұрылымды жаңғыртуға бюджет қаражатын пайдалану	102
Капан Н.М. Цифровизация государственного аудита в агропромышленном комплексе: вызовы и перспективы	104
Құсан Н.А. Государственный аудит в повышении эффективности управления государственным долгом на местном уровне: казахстанский опыт	110

Наурыз Д.А. Мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылауды жетілдіру: шетелдік және отандық тәжірибе	117
Нурмагамбетова А.С. Сыртқы мемлекеттік аудиттің ашықтығын арттырудағы тәуекелдерді басқару жүйесінің рөлі	122
Ондасын А.Е. Цифровизация государственного аудита: современные подходы и перспективы	130
Өмірзақ.М.Е., Олжабаева.А.М. "Қазатомөнеркәсіп" ұақ "ақ қызметіндегі қателер мен жосықсыз әрекеттер: аудиторлық тәуекелдерді және бақылау шараларын талдау	140
Сакенова Г.Б. Рассмотрение международного опыта аудита эффективности реализации политики социального обеспечения в сфере продуктивной занятости Казахстана	146
Сембиев А.Н. Международный опыт развития социального аудита	152
Серікова А. Р. Энергетика саласындағы тиімділік аудиті	154
Сапархан Д.Б Қазақстан республикасының басқару жүйесіндегі мемлекеттік аудиттің рөлі	160
Сейфуллин О.Т. Развитие национальной системы сертификации государственных аудиторов как фактор повышения качества государственного аудита	168
Секция 3. Актуальные проблемы экономики в обеспечении национальной безопасности	
Анапия Н. Ж. Передача субъектов квазигосударственного сектора в конкурентную среду как инструмент снижения доли участия государства в экономике	174
Бақытжанова С. Б. Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік қаржылық бақылаудың рөлі	178
Есенбек Ч.Н. Влияние уровня финансирования науки на конкурентоспособность национальной экономики	181
Жаксылык С. Е. Жилищно-накопительная система: зарубежный опыт и практика внедрения в Казахстане	188
Жасұланова А. Б. Қазақстандағы сыбайлас жемқорлыққа және мақсатсыз шығындарға қарсы күрестегі мемлекеттік аудиттің рөлі	195
Жетпісова А.Е. Бухгалтерлік есепте әділ құнды қолдану: мәселелер мен мүмкіндіктер	202
Касенова А.К. Удаленный аудит: технологические вызовы и решения	208
Комекбаев Е. Е. Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі экономиканың өзекті мәселелері	212
Мишкель И. А. Влияние киберугроз на экономическую стабильность и национальную безопасность	219
Танатова А. Қазақстан экономикасындағы ішкі аудитті қамтамасыз етудің өзекті мәселелері	225
Темирбек А. Т. Оценка влияния бухгалтерских ошибок на достоверность финансовой отчетности	233
Бекболсынова А.С. Стратегия налогового администрирования Республики Казахстан в условиях турбулентности экономики	239
Секция 4. Современные тенденции развития государственного аудита, учета и финансового менеджмента в странах Европейского союза	
Бекбосынова Л.Ж. Жабдықтаушылармен есеп айырысу есебі және ішкі бақылаудың негізгі теориясы	245
Ерниязова А.Р., Қаратаева Н.О., Боган А.А Цифровизация государственного аудит в странах ЕС: Как технологии помогают проверять финансы	252

Губарь С.А. Организация аудиторской деятельности в Республике Беларусь	259
Жахметова А.К., Шахарова А.Е. Мемлекеттік сатып алуды камералдық бақылаудың шетелдік тәжірибесі	264
Zhartybek D.B. From E-Salyq business to SAF-T: A Towards international Tax accounting standards	271
Каримова А.Х. Современное состояние учета расчетов с бюджетом в Казахстане	280
Оразбай М.А. Система внутреннего аудита в управлении рисками мошенничества в государственных органах	284
Оралбай А.М. Нормативно-правовое регулирование бухгалтерского учета и аудита амортизационной политики	289
Өмірзақ М.Е. Трансформация аудита под влияние искусственного интеллекта	297
Серикова М.А., Сембиева Л.М., Бектемир Х. Европейский опыт в формировании экологоориентированной модели государственного аудита	305
Башу З.Р., Буртебаева А.А., Оралова А Улучшение механизмов государственного аудита для оценки качества и управления природными ресурсами: опыт европейского союза	309
Сутбай А.К. Проблемы и перспективы реализации учетной и контрольной функций в современных экономических системах	314
Усеев С.Ж Современные подходы к аудиту и консалтингу в строительстве: анализ практик стран ЕС	320
Тасболатов А.Е. Стратегический аудит эффективности бюджетных средств в автодорожной отрасли Республики Казахстан	324
Машаева А.Ж., Жупышева А.О Стратегический аудит обеспечения водной безопасности в Республике Казахстан	337
Мухамедьярова Л.Р. Государственный аудит как инструмент контроля и повышения эффективности управления внебюджетными фондами	346
Сембиева Л.М., Саденова Г.С. Ключевые аспекты аудита в сфере спорта	355
Улыбышев Д.Н. Жайлауов Е.Б. Бектлеева Д.Е. Совершенствование методологии оценки эффективности использования национальных ресурсов	349
С.В.Биякин Учет лизинга в соответствии с IFRS 16 в казахстанской компании: опыт и практические аспекты	358
Алтынбек Т., Темірлан Т. Қонақ үй табыстылығын басқарудағы түнгі аудиттің рөлі	364
Жұман Ғ.С. Современные подходы к учету доходов в малом и среднем бизнесе	367
Шахарова А.Е. Концепция оценки влияния эффективного использования национальных ресурсов на качество жизни населения и национальную безопасность казахстана	372
Ирисбекова М.Н. Актуальные вопросы экономической безопасности региона	375

ресурсах, что позволит избежать их дефицита. Важную роль играет повышение цифровой грамотности врачей, для чего необходимо внедрить обязательное обучение и сертификацию специалистов, а также запустить грантовые программы, направленные на развитие профессиональных навыков в сфере цифровой медицины.

Несмотря на ежегодное увеличение финансирования здравоохранения, проблемы неэффективного распределения средств, неравномерного финансирования регионов и слабого уровня цифровизации продолжают сдерживать развитие системы. Для достижения стандартов ОЭСР и обеспечения доступного и качественного медицинского обслуживания необходимо внедрение структурных реформ, направленных на повышение прозрачности бюджетного процесса, сбалансированное развитие региональной медицины и ускоренную цифровизацию отрасли.

Использованная литература

1. Республика Казахстан. Высшая аудиторская палата. Заключение по отчету Правительства Республики Казахстан об исполнении республиканского бюджета

<https://www.gov.kz/memleket/entities/esep/documents/details/681592?lang=kk>

2. Закон Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» от 12 ноября 2015 года №392-V ЗРК (с изменениями и дополнениями 2025 года

<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1500000392>

3. ISSAI 3000: Performance Audit Standard. – International Standards of Supreme Audit Institutions, 2019. <https://www.issai.org/standards/issai-3000>

4. Министерство здравоохранения Республики Казахстан. Отчет об эффективности финансирования здравоохранения за 2025 год.

<https://www.gov.kz/memleket/entities/dsm>

5. Бюро национальной статистики Республики Казахстан. Государственные расходы на здравоохранение в 2025 году (январь).

6. Назарбаев Университет. Реформирование и финансирование системы здравоохранения Казахстана: эффективность и перспективы. 2024 г.

7. Beisenova L.Z., Spatayeva S.B., Shakharova A.Y. Performance Audit of the Use of Budget Funds in Kazakhstan's Healthcare Sector // Journal of Advanced Research in Law and Economics. – 2023. – Vol. 12, Issue 3(55). – R. 890-897.

8. OECD Health Statistics 2025. Trends in Healthcare Expenditure. <https://www.oecd.org/health/health-statistics.htm>

ҰЙЫМНЫҢ ІШКІ БАҚЫЛАУ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ

Талғаров Д.Д.

«Мемлекеттік аудит» БББ 2-курс студенті

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Астана қаласы, Қазақстан Республикасы

E-mail: kaldzenn01@gmail.com

Саржакова Ж.Р.

«Мемлекеттік аудит» БББ 2-курс студенті
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Астана қаласы, Қазақстан Республикасы
E-mail: zhannasarzhakova@gmail.com

Ғылыми жетекші: Алибекова Б.А.

Экономика ғылымдарының кандидаты, профессор
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Астана қаласы, Қазақстан Республикасы
E-mail: alibekova_ba@enu.kz

Аннотация. Бұл мақалада ішкі бақылау жүйесі ұйымның тұрақты дамуының маңызды факторы ретінде қарастырылады. Сонымен қатар, ішкі бақылау жүйесін бағалауға арналған нормативтік құжаттарға талдау жүргізіліп, ұйымның экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін ішкі бақылау тиімділігін бағалаудың қажеттілігі атап өтілді. Зерттеу барысында ішкі бақылау жүйесінің негізгі принциптері анықталып, оның жетілдірілу деңгейі бағаланды. COSO моделі негізінде «Самұрық-Қазына» АҚ мысалында ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін бағалау әдістемесі ұсынылды.

Аннотация. В данной статье система внутреннего контроля рассматривается как важный фактор устойчивого развития организации. Кроме того, проведен анализ нормативных документов по оценке системы внутреннего контроля и отмечена необходимость оценки эффективности внутреннего контроля для обеспечения экономической безопасности организации. В ходе исследования были выявлены основные принципы системы внутреннего контроля и оценен уровень ее совершенствования. На основе модели COSO предложена методика оценки эффективности системы внутреннего контроля на примере АО «Самрук-Казына».

Annotation. This article examines the internal control system as an important factor in the sustainable development of an organization. In addition, an analysis of regulatory documents on the assessment of the internal control system was conducted and the need to assess the effectiveness of internal control to ensure the economic security of the organization was noted. The study identified the main principles of the internal control system and assessed the level of its improvement. Based on the COSO model, a methodology for assessing the effectiveness of the internal control system is proposed using the example of Samruk-Kazyna JSC.

Кілт сөздер: ішкі бақылау жүйесі, COSO моделі, қаржылық есептілік, бақылау ортасы, ІБЖ компоненттері, Халықаралық аудит стандарттары

Мәселенің ғылыми ортадағы көрінісі. 2021 жылғы Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес, ішкі бақылау жүйесі - бұл сенімді қаржылық есептілікті дайындау, қызметтің нәтижелілігі мен тиімділігі және қолданылатын заңдар мен нормативтік актілерді ұстану саласында ұйымның мақсатына қол жеткізуге қатысты ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету үшін корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар, ұйымның басшылығы және басқа да қызметкерлері әзірлеген, енгізген және қолдайтын процестер. [1]

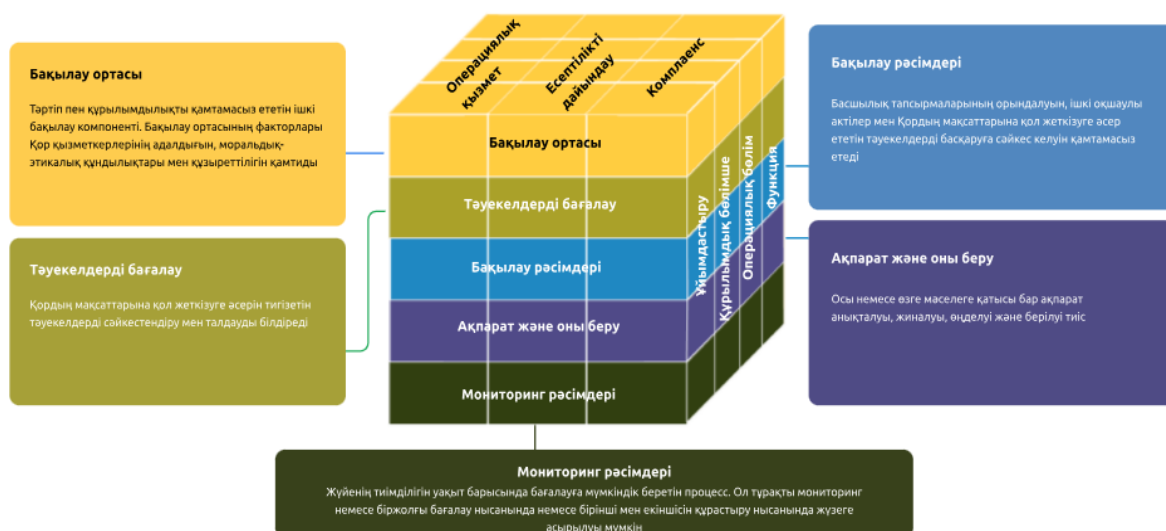
Ұйымның ішкі бақылау жүйесін бағалау - тек қана қаржылық есептілікті тексеру емес, сонымен қатар ұйымның болашағын сақтауға бағытталған стратегиялық құрал. Осыған орай, ішкі бақылау жүйесін үнемі жетілдіру және халықаралық тәжірибелерді енгізу - ұйымның тұрақты дамуының негізі болып табылады.

ІБЖ бағалау тәсілі және оның маңыздылығы. Ішкі бақылау жүйесі ұйымда қаржылық тұрақтылық пен қаржылық есептілікке сенімділікті қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Сонымен қатар, оның тиімді жұмыс атқаруы ұйымның алға қойған мақсаттарына оңтайлы жетуге, тәуекелдерді басқаруға және нормативтік талаптарды орындауға көмектеседі. Ішкі бақылау жүйесіне аудит жүргізу оның қандай күйде екенін және мүмкін әлсіз жақтарын анықтауға мүмкіндік береді.

Ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін бағалаудың көптеген тәсілдері мен модельдері бар, біз қарастыруға алған 1992 жылы Treadway комиссиясының демеуші ұйымдар комитеті әзірлеген COSO моделі. COSO моделі үш өлшемді матрица немесе текше болып табылады, ол мақсаттар санаттарын қамтитын беттерден тұрады (яғни, ұйымның ұмтылу бағыты): көлденең жолдар ұйымның қалыпты жұмысын қамтамасыз ететін басқару аймақтарын көрсетеді, тік жолдар ұйымның құрылымдық бөлімшелері болып табылады. [3]

COSO моделі қарастыратын 5 компонент бар (Сурет 1):

1. Бақылау ортасы;
2. Тәуекелдерді бағалау;
3. Бақылау рәсімдері;
4. Ақпарат және коммуникациялар;
5. Мониторинг рәсімдері.

Сурет 1. COSO моделіне сәйкес ІБЖ компоненттері [3]

Қазіргі таңда COSO моделі жаңартудан өткен соң, оның құрылымы мен бағалау компоненттері де өзгеріске ұшырады. Яғни, осыған дейін бұл модель тек 5 компонентті қамтыған болса, қазіргі кезде ол 8 қарастыратын компонентке өзгерген болатын: ішкі орта (басшылықтың бақылауға қатынасы); мақсаттарды қою; ықтимал оқиғаларды бағалау; тәуекелдерді бағалау; тәуекелдерге жауап қайтару (басшылық тәуекелдерге әсер ету тәсілдерін таңдайды); қолданбалы бақылаулар (қолданбалы бақылаулардың тиімділігін талдау); ақпарат және коммуникациялар және мониторинг рәсімдері. [3]

Бірақ, COSO моделінің модификациясына қарамастан, Халықаралық Аудит Стандарттары осыған дейінгі 1992 жылғы 5 компоненттік тұжырымдамаға негізделген.

Осыған дейін қарастырылғандай ұйымның ІБЖ бес өзара байланысты құрамдас компоненттермен бағаланады. Олардың әрқайсысы COSO ұсынымдарын және ІБЖ енгізу бойынша басқа да озық тәжірибелерді ескере отырып, өзіндік іске асыру принциптеріне ие (Кесте 1).

Кесте 1. ІБЖ принциптері

№	Компонент	№	Принциптер
1	Бақылау ортасы	1	Ұйымның Директорлар кеңесі, Ұйымның Басқармасы, Ұйым басшылығы өздері әділдік пен этикалық құндылықтарға беріктіктің үлгісін көрсетеді.
		2	Директорлар кеңесі Ұйымның Басқармасынан тәуелсіздігін көрсетеді және ішкі бақылау жүйесінің дамуы мен тиімділігін қадағалайды.
		3	Ұйым Басқармасы ұйымдық құрылымды, есеп беру желісін әзірлейді, Ұйымның мақсатына қол

		жеткізу үшін тиісті өкілеттіктер мен жауапкершіліктерді тепе-тең бөледі.
		4 Ұйым білікті персоналды ұйымның мақсаттарына сәйкес тартуға, дамытуға және ұстап қалуға бейімдігін көрсетеді.
		5 Ұйым Басқармасы ішкі аудит жүйесінің жұмыс істеуіне жауапкершілікті барлық мүдделі тараптар арасына ресми бөледі.
2	Тәуекелдерді бағалау	6 Белгілеген мақсаттарға қол жеткізуге кедергі жасайтын тәуекелдерді сәйкестендіру, тану және бағалау мүмкіндігі үшін жеткілікті түрде айқын нақты мақсаттар белгілейді.
		7 Ұйым барлық маңызды процестері/жобалары бойынша ұйымның мақсаттарға жетуге кедергі келтіретін тәуекелдерді анықтайды, анықталған тәуекелдерді басқару әдістерін талдайды және әзірлейді.
		8 Тәуекелдерді талдау кезінде айлакерлік және басқа да заңсыз қызмет ықтималдықтарын айқындайды.
		9 Тәуекелдерді талдау кезінде ұйым мақсаттарға қол жеткізу ықпал ететін соңғы ішкі және сыртқы өзгерістерді ескереді.
3	Бақылау рәсімдері	10 Ұйым тәуекелдерді жол берілетін деңгейге дейін төмендетуге бағытталған бақылау және оларды басқа тараптарға беру іс-шараларын/рәсімдерді әзірлейді.
		11 Ұйым ұйымның мақсаттарына қол жеткізуді қамтамасыз ететін ақпараттық технологиялардың/ ақпараттық қауіпсіздіктің жалпы бақылауын әзірлейді.
		12 Ұйым үш негізгі салалар бойынша бақылау рәсімдерін әзірлейді, бекітеді, рәсімдейді және құжаттайды: операциялық қызмет, қаржылық есептілікті дайындау және Қазақстан Республикасы заңнамасының және Ұйымның ішкі құжаттарының талаптарын сақтау.
4	Ақпарат пен коммуникациялар	13 Ұйым ішкі бақылау жұмысының жұмыс істеуі үшін дұрыс, сапалы ақпаратты қалыптастырады және пайдаланады.

5	Мониторинг рәсімдері	14	Ұйым мақсаттар мен ішкі бақылауға жауаптылық туралы коммуникацияны қоса тиімді ішкі коммуникацияны жүзеге асырады.
		15	Ұйым ішкі бақылау жүйесінің жұмыс істеуі үшін қажетті сыртқы коммуникацияны жүзеге асырады.
		16	Ұйым ішкі бақылау жүйесінің барлық компоненттерінің болуын немесе жұмыс істеуін үздіксіз немесе бөлек бағалауды жүзеге асырады.
		17	Ұйым ішкі бақылауды бағалайды және түзетуші шараларды әзірлеуге жауапты мүдделі тараптарды, соның ішінде Ұйымның Басқармасы мен Ұйымның Директорлар кеңесінің кемшіліктері туралы дер кезінде хабардар етеді.

Мысал. COSO моделі – ішкі бақылау жүйесінің 5 компоненті бойынша бағалау жүргізуді ұсынатын стандарт. Зерттеу барысында осы стандартты «Самұрық-Қазына» АҚ ұйымына адаптацияладық. (Кесте 2)

Кесте 2. «Самұрық-Қазына» АҚ ІБЖ бағалау

№	Қағида	Қағиданың маңыздылық деңгейі	Қағиданы жүзеге асыру деңгейі	Негіздеме (ішкі бақылауда елеулі кемшіліктердің болуы/болмауы*)	Ұсыныстар
1	2	3	4	5	6
«Бақылау ортасы» компоненті					
1	Ұйым этикалық құндылықтарға адалдығын көрсетеді.	0,19	0,19*1,0=0,19	Қағида дұрыс орындалуда. Қағида ұйымның ішкі құжаттарында және функцияларын да айқындалған.	Жоқ
«Тәуекелдерді бағалау» компоненті					

2	Белгілеген мақсаттарға қол жеткізуге кедергі жасайтын тәуекелдерді сәйкестендіру, тану және бағалау мүмкіндігі үшін жеткілікті түрде айқын нақты мақсаттар белгілейді.	0,19	$0,19 \cdot 1,0 = 0,19$	Қағида дұрыс орындалуда. Қағида ұйымның ішкі құжаттарында және функцияларын да айқындалады.	Жоқ
---	---	------	-------------------------	---	-----

«Бақылау рәсімдері» принципі

3	Ұйым тәуекелдерді жол берілетін деңгейге дейін төмендетуге бағытталған бақылау және оларды басқа тараптарға беру іс- шараларын/рәсімд ерді әзірлейді.	0,19	$0,19 \cdot 1,0 = 0,19$	Қағида дұрыс орындалуда. Қағида ұйымның ішкі құжаттарында және функцияларын да айқындалады.	Жоқ
---	---	------	-------------------------	---	-----

«Ақпарат пен коммуникациялар» қағидаты

4	Ұйым ішкі бақылау жұмысының жұмыс істеуі үшін дұрыс, сапалы ақпаратты қалыптастырады және пайдаланады.	0,19	$0,19 \cdot 1,0 = 0,19$	Қағида дұрыс орындалуда. Қағида ұйымның ішкі құжаттарында және функцияларын да айқындалады.	Жоқ
---	--	------	-------------------------	---	-----

«Мониторинг рәсімдері» қағидаты

5	Ұйым ішкі бақылау жүйесінің барлық компоненттерінің болуын немесе жұмыс істеуін	0,19	$0,19 \cdot 1,0 = 0,19$	Қағида дұрыс орындалуда. Қағида ұйымның ішкі құжаттарында және	Жоқ
---	--	------	-------------------------	---	-----

үздіксіз немесе
бөлек бағалауды
жүзеге асырады.

функцияларын
да
айқындалады.

БАРЛЫҒЫ 0,95/95% 0,95/95%

Қағидаларды іске асыру көрсеткіштерінің құрамдас сомасы 0,95 (немесе 95%) құрайды. Ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі **жоғары**. [4]

Қорытындылай келе, ішкі бақылау жүйесі ұйымның қаржылық тұрақтылығы мен заңнамалық талаптарға сәйкестігін қамтамасыз ететін маңызды құрал болып табылады. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, COSO моделі ІБЖ бағалаудың тиімді әдісі болып саналады. «Самұрық-Қазына» АҚ мысалында ІБЖ тиімділігі 95% деңгейінде анықталды, бұл ұйымның бақылау процестерінің жоғары деңгейде екенін дәлелдейді. Жалпы, ІБЖ үздіксіз жетілдіру және халықаралық тәжірибелерді енгізу ұйымның тұрақты дамуы үшін маңызды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР :

1. 2021 жылғы Халықаралық аудит стандарттары. URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/minfin/documents/details/605125?directIonId=8790&lang=kk>
2. Мақала “Оценка эффективности системы внутреннего контроля коммерческой организации”, интернет-ресурсы URL: https://gaap.ru/articles/Otsenka_effektivnosti_sistemy_vnutrennego_kontrolya_kommercheskoy_organizatsii/
3. “ҚазМұнайГаз” Ұлттық Компаниясы” АҚ ресми сайты, интернет-ресурсы URL: <https://www.kmg.kz/sustainable-development/corporate-governance/risk-managment/internal-control/>
4. «Самұрық-Қазына» АҚ ресми сайты. URL: <https://sk.kz>

ҚАЗАҚСТАН АЗАМАТТАРЫНЫҢ ҚОҒАМДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТКЕ ҚАТЫСУЫ

Тохтахметова.М.А

«Мемлекеттік Аудит» білім беру бағдарламасының 1 курс магистранты
Л.Н Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қаласы,
Қазақстан Республикасы

E-mail: tohtahmetovam@gmail.com

Научный руководитель: Шахарова А.Е кандидат экономического наук, профессор

Аңдатпа: Бұл мақалада Қазақстан Азаматтарының қоғамдық мемлекеттік аудитке қатысуының маңыздылығы қарастырылады. Қазақстан Республикасы Конституциясында халықтың мемлекеттік биліктің негізі екендігі атап көрсетілгенімен, азаматтардың мемлекеттік аудит процесіне